

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2012. gada 24. janvārī*

Sociālā politika — Direktīva 2003/88/EK — 7. pants — Tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu — Valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts tiesību rašanās nosacījums — Darba ņēmēja prombūtne — Tiesību uz atvaļinājumu ilgums atkarībā no prombūtnes veida — Direktīvai 2003/88 pretējs valsts tiesiskais regulējums — Valsts tiesas loma

Lieta C-282/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Cour de cassation* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2010. gada 2. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 7. jūnijā, tiesvedībā

Maribel Dominguez

pret

Centre informatique du Centre Ouest Atlantique,

Préfet de la région Centre.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Ticano [*A. Tizzano*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnarts [*K. Lenaerts*] un U. Lehmušs [*U. Lohmus*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], E. Levits (referents), A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerālvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],

sekretāre R. Šereša [*R. Šereš*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 17. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- M. Domingesas [*M. Dominguez*] vārdā – E. Mase-Desēna [*H. Masse-Dessen*] un V. Lokjeca [*V. Lokiec*], advokātes,
- *Centre informatique du Centre Ouest Atlantique* vārdā – D. Seliss [*D. Célice*], advokāts,
- Francijas valdības vārdā – Ž. de Bergess [*G. de Bergues*], kā arī A. Čubinski [*A. Czubinski*] un N. Ruāma [*N. Rouam*], pārstāves,

* Tiesvedības valoda – franču.

— Dānijas valdības vārdā – S. Jūls Jørgensens [*S. Juul Jørgensen*], pārstāvis,
— Nīderlandes valdības vārdā – K. Viselsa [*C. Wissels*] un M. Nourta [*M. Noort*], pārstāves,
— Eiropas Komisijas vārdā – M. van Bēks [*M. van Beek*] un M. Van Hofs [*M. Van Hoof*], pārstāvji,
noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2011. gada 8. septembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīvas 2003/88/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV L 299, 9. lpp.) 7. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp M. Domingesu [*M. Dominguez*] un viņas darba devēju, *Centre informatique du Centre Ouest Atlantique* (turpmāk tekstā – “CICOA”), par M. Domingesas pieteikumu piešķirt apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu par laiku no 2005. gada novembra līdz 2007. gada janvārim, kurš netika izmantots pārejošas darbnespējas dēļ, kas bija noteikta pēc nelaimes gadījuma, un, pakārtoti, izmaksāt kompensāciju.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

- 3 Direktīvas 2003/88 1. pantā ir noteikts:

“Mērķis un darbības joma

1. Šī direktīva nosaka minimālās drošības un veselības prasības darba laika organizēšanai.

2. Šī direktīva attiecas uz:

a) obligātiem [...] ikgadējiem atpūtas laikposmiem, [...]

[...].”

- 4 Šīs direktīvas 7. pantā ir noteikts:

“Gadskārtējais [ikgadējais] atvaļinājums

1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka katram darba ņēmējam ir tiesības uz apmaksātu ikgadēju, vismaz četras nedēļas ilgu atvaļinājumu saskaņā ar nosacījumiem par tiesībām uz šāda atvaļinājuma piešķiršanu, ko nosaka valsts tiesību akti un/vai prakse.

2. Obligāto apmaksāto ikgadējā atvaļinājuma laikposmu nevar aizstāt ar finansiālu atlīdzību, izņemot gadījumus, kad pārtrauc darba attiecības.”

- 5 Šīs direktīvas 15. pantā ir paredzēts:

“Labvēlīgāki noteikumi

Šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības piemērot vai ieviest normatīvus un administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzībai vai kas veicina vai atļauj piemērot koplīgumus vai citus līgumus starp darba devējiem un darba ņēmējiem nozarē, kuri ir labvēlīgāki darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzībai.”

- 6 Direktīvas 2003/88 17. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis var atkāpties no atsevišķiem šīs direktīvas noteikumiem. Atkāpes nav pieļaujamas attiecībā uz šīs direktīvas 7. pantu.

Valsts tiesiskais regulējums

- 7 *Code du travail* [Darba likumu kodeksa] L. 223-2. panta pirmajā daļā ir paredzēts:

“Darba ņēmējs, kurš pierāda, ka atsaucēs gadā ir bijis nodarbināts pie viena darba devēja laika posmā, kas līdzvērtīgs vismaz vienam faktiski nostrādātam mēnesim, ir tiesības uz atvaļinājumu, kura ilgums tiek aprēķināts, pamatojoties uz divām ar pusi darba dienām par nostrādāto mēnesi, ar nosacījumu, ka kopējais atvaļinājuma ilgums, ko ir tiesības pieprasīt, nepārsniedz trīsdesmit darba dienas.”

- 8 Minētā *Code du travail* L. 223-4. pantā ir noteikts:

“Lai aprēķinātu atvaļinājuma ilgumu, faktiski nostrādātam mēnesim tiek pielīdzinātas četras darba nedēļas vai divdesmit četras darba dienas. Apmaksāta atvaļinājuma laikposmi, [...] kompensācijas atpūtas laikposmi, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikposmi [...], atpūtas dienas, kas piešķirtas, pamatojoties uz samazinātu darba laiku, un nepārtraukti laikposmi, kas nepārsniedz vienu gadu un kuru laikā darba līguma darbība tiek pārtraukta nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības dēļ, ir uzskatāmi par faktiski nostrādātiem laikposmiem [...].”

- 9 Sociālā nodrošinājuma organizācijās strādājošo darbinieku valsts darba koplīgumam pievienoto tipveida noteikumu XIV panta ceturtajā daļā ir noteikts:

“Tiesības uz ikgadējo atvaļinājumu atsaucēs gadā nepastāv, ja darba kavējums ir bijis saistīts ar slimību vai ilglaicīgu slimību, kas izraisījusi darba pārtraukumu divpadsmit vai vairāk nepārtrauktu mēnešu garumā, [...] tiesības uz atvaļinājumu tiek atgūtas no dienas, kurā tiek atsākts darbs, un atvaļinājuma ilgums tiek aprēķināts proporcionāli faktiski nostrādātajam laikam, par kuru vēl nav ticis piešķirts ikgadējais atvaļinājums.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 10 Uz M. Domingesu, kas kopš 1987. gada strādā *CICOA*, attiecas Sociālā nodrošinājuma organizācijās strādājošo darbinieku valsts darba koplīgums. Pēc nelaimes gadījuma ceļā no mājām uz darba vietu viņai bija iestājusies pārejoša darbnespēja no 2005. gada 3. novembra līdz 2007. gada 7. janvārim.
- 11 M. Domingesa cēla prasību darba tiesā, pēc tam – *Cour d'appel de Limoges* [Limožas Apelācijas tiesā], lai saņemtu 22,5 dienas apmaksāta atvaļinājuma par šo laikposmu un, pakārtoti, lai tiktu samaksāta kompensācija.

- 12 Tā kā minētās tiesas noraidīja šīs darba ņēmējas prasības, M. Domingesa iesniedza kasācijas sūdzību. Viņa apgalvo, ka nelaimes gadījums ceļā ir nelaimes gadījums darbā, uz kuru attiecas tas pats režīms. Tādējādi atbilstoši *Code du travail* L. 223-4. pantam, lai aprēķinātu viņas apmaksāto atvaļinājumu, laikposms, kad viņas darba līgums tika pārtraukts pēc nelaimes gadījuma ceļā, esot jāpielīdzina faktiski nostrādātiem laikposmiem.
- 13 Ievērojot Tiesas judikatūru par Direktīvas 2003/88 7. pantu, *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] pauda šaubas par atbilstošo valsts tiesību normu atbilstību šim pantam.
- 14 Šādos apstākļos *Cour de cassation* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2003/88[.] 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādi valsts tiesību noteikumi vai prakse, saskaņā ar kuriem tiesībām uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir piemērojams nosacījums par vismaz desmit dienu (vai viena mēneša) faktiski nostrādātu darba laiku atsaucē laikposmā?
- 2) Ja atbilde ir apstiprinoša, vai Direktīvas 2003/88[.] 7. pants, kurā radīts īpašs pienākums darba devējam, piešķirot tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu darba ņēmējam, kurš ar veselības stāvokli saistītu iemeslu dēļ ir kavējis darbu laikposmā, kas līdzvērtīgs vismaz vienam gadam, nosaka pienākumu valsts tiesai, kura izskata strīdu starp privātpersonām, nepiemērot tādu [Savienības tiesībām] pretēju valsts noteikumu, atbilstoši kuram tiesībām saņemt apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir piemērojams nosacījums par vismaz desmit faktiski nostrādātām dienām atsaucē gadā?
- 3) Vai saskaņā ar Direktīvas [2003/88] 7. pantu, kurā nav paredzēta atšķirība starp darba ņēmējiem atkarībā no darba kavējuma iemesla atsaucē laikposmā, proti, vai darba kavējumu izraisījis nelaimes gadījums darbā, arodslimība, nelaimes gadījums ceļā vai arī slimība, kas nav saistīta ar darbu, darba ņēmējiem ir tiesības saņemt vienāda ilguma apmaksātu atvaļinājumu neatkarīgi no ar veselības stāvokli saistītā darba kavējuma iemesla, vai arī šis noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka atbilstoši tam ir pieļaujams atšķirīga ilguma apmaksāts atvaļinājums atkarībā no darba ņēmēja darba kavējuma iemesla, ja valsts likumā noteiktos apstākļos ir paredzēts apmaksāts ikgadējais atvaļinājums, kas ir ilgāks par Direktīvā [2003/88] paredzēto minimālo četru nedēļu atvaļinājumu?”

Par pirmo jautājumu

- 15 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunā tādas valsts tiesību normas vai prakse, kurās ir paredzēts, ka tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir atkarīgas no faktiski nostrādāta laikposma, kas ir vismaz desmit dienas vai viens mēnesis atsaucē laikposmā.
- 16 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru katra darba ņēmēja tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir jāuzskata par īpaši svarīgu Savienības sociālo tiesību principu, no kura nevar atkāpties un kuru kompetentās valsts iestādes var īstenot, tikai un vienīgi ņemot vērā Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīvā 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas [organizēšanas] aspektiem (OV L 307, 18. lpp.), kura kodificēta ar Direktīvu 2003/88, tieši paredzētās robežas (skat. 2001. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-173/99 *BECTU, Recueil*, I-4881. lpp., 43. punkts; 2009. gada 20. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-350/06 un C-520/06 *Schultz-Hoff* u.c., Krājums, I-179. lpp., 22. punkts, kā arī 2011. gada 22. novembra spriedumu lietā C-214/10 *KHS*, Krājums, I-0000. lpp., 23. punkts).

- 17 Līdz ar to Direktīva 93/104 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā liedz dalībvalstīm vienpusēji ierobežot tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu, kas ir piešķirtas visiem darba ņēmējiem, piemērojot nosacījumu, kurš attiecas uz minēto tiesību rašanos, kā rezultātā atsevišķiem darba ņēmējiem tās tiek liegtas (iepriekš minētais spriedums lietā *BECTU*, 52. punkts).
- 18 Dalībvalstis savos tiesību aktos drīkst paredzēt tiesību uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu piešķiršanas un īstenošanas nosacījumus, bet tās tomēr nedrīkst piemērot nekādus nosacījumus attiecībā uz šo tiesību esamību (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Schultz-Hoff* u.c., 46. punkts).
- 19 Tādējādi Direktīvas 93/104, kas kodificēta ar Direktīvu 2003/88, prasību īstenošanai vajadzīgie izpildes un piemērošanas noteikumi var ietvert zināmas atšķirības attiecībā uz tiesību uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu īstenošanu, bet ar šo direktīvu dalībvalstīm netiek ļauts noliegt visiem darba ņēmējiem skaidri piešķirto tiesību esamību kā tādu (iepriekš minētie spriedumi lietā *BECTU*, 55. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Schultz-Hoff* u.c., 47. punkts).
- 20 Turklāt Direktīvā 2003/88 nav paredzētas atšķirības starp darba ņēmējiem, kuri atsauces laikposmā ir prombūtnē pārejošas darbnespējas dēļ, un tiem, kuri minētajā laikposmā ir faktiski strādājuši (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Schultz-Hoff* u.c., 40. punkts); no tā izriet, ka attiecībā uz darba ņēmēju, kuru darbnespēja ir pareizi noformēta, tiesībām uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu, kas šajā direktīvā paredzētas visiem darba ņēmējiem, dalībvalsts nevar piemērot tās paredzētu nosacījumu, ka atsauces laikposmā ir bijis faktiski jāstrādā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Schultz-Hoff* u.c., 41. punkts).
- 21 No iepriekš minētā izriet, ka Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts tiesību normas vai prakse, kurās paredzēts, ka tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir atkarīgas no faktiski nostrādāta vismaz desmit dienu vai vienu mēnesi ilga darba laika atsauces laikposmā.

Par otro jautājumu

- 22 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2003/88 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka strīdā starp privātpersonām ir jāatstāj nepiemērota valsts tiesību norma, kurā ir paredzēts, ka tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir atkarīgas no faktiski nostrādāta minimālā darba laika atsauces laikposmā, kas ir pretrunā minētajam 7. pantam.
- 23 Vispirms ir jānorāda, ka jautājums, vai valsts tiesību norma, ja tā ir pretrunā Savienības tiesībām, ir jāatstāj nepiemērota, rodas tikai tad, ja šķiet neiespējami interpretēt šo tiesību normu atbilstoši [Savienības tiesībām].
- 24 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, piemērojot valsts tiesības, valsts tiesām tās ir jāinterpretē cik vien iespējams atbilstoši attiecīgās direktīvas tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Šis pienākums interpretēt valsts tiesības atbilstoši [Savienības tiesībām] atbilst LESD sistēmai, jo tas ļauj valsts tiesām savas kompetences ietvaros nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot lietas, kas tām iesniegtas (skat. it īpaši 2004. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no *C-397/01* līdz *C-403/01 Pfeiffer* u.c., Krājums, I-8835. lpp., 114. punkts; 2009. gada 23. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās no *C-378/07* līdz *C-380/07 Angelidaki* u.c., Krājums, I-3071. lpp., 197. un 198. punkts, kā arī 2010. gada 19. janvāra spriedumu lietā *C-555/07 Küçükdereci*, Krājums, I-365. lpp., 48. punkts).
- 25 Protams, šim principam, ka valsts tiesības ir jāinterpretē atbilstoši [Savienības tiesībām], ir noteiktas robežas. Tādējādi valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu robežas, interpretējot un piemērojot attiecīgās valsts tiesību normas, nosaka vispārējie tiesību principi, un minētais pienākums

nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai (skat. 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-268/06 *Impact*, Krājums, I-2483. lpp., 100. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 199. punkts).

- 26 Pamatlietā, pēc iesniedzējtiesas domām, šādas robežas ir sasniegtas. Tā uzskata, ka *Code du travail* L. 223-2. panta pirmo daļu, kurā ir paredzēts, ka tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir atkarīgas no faktiski nostrādāta vismaz vienu mēnesi ilga darba laika atsauces laikposmā, nevar interpretēt atbilstoši Direktīvas 2003/88 7. pantam.
- 27 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka princips, ka [valsts tiesības] ir jāinterpretē atbilstoši [Savienības tiesībām], prasa, lai valsts tiesas, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, veiktu visas to kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu attiecīgās direktīvas pilnīgu efektivitāti un nonāktu pie risinājuma, kas atbilstu direktīvas mērķim (skat. 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-212/04 *Adeneler* u.c., Krājums, I-6057. lpp., 111. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Angelidaki* u.c., 200. punkts).
- 28 Pamatlietā *Code du travail* L. 223-4. pants, kurā atsevišķu darba kavējumu gadījumā nepastāv prasība par faktisku darbu atsauces laikposmā, ir neatņemama valsts tiesību sastāvdaļa, kas valsts tiesām ir jāņem vērā.
- 29 Ja valsts tiesa *Code du travail* L. 223-4. pantu interpretētu tādējādi, ka, lai tiktu nodrošināta pilnīga Direktīvas 2003/88 7. panta iedarbība, prombūtnes laikposms nelaiemes gadījuma ceļā dēļ ir jāpielīdzina prombūtnes laikposmam nelaiemes gadījuma darbā dēļ, minētajai tiesai nebūtu jāsaskaras ar atbilstošas *Code du travail* L. 223-2. panta interpretācijas robežām, kas ir norādītas šī sprieduma 26. punktā.
- 30 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka Direktīvas 2003/88 7. pantā nav nošķirti tie darba ņēmēji, kas atsauces laikposmā ir bijuši prombūtnē darbnespējas dēļ, un tie, kas šajā laikposmā ir faktiski strādājuši (skat. šī sprieduma 20. punktu). No tā izriet, ka dalībvalsts darba ņēmēja, kas atsauces laikposmā ir bijis prombūtnē no darba veselības dēļ, tiesībām uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu nevar paredzēt nosacījumu par faktiski veiktu darbu šajā laikposmā. Tādējādi atbilstoši Direktīvas 2003/88 7. pantam jebkura darba ņēmēja, kas ir darbnespējīgs minētajā atsauces laikposmā darba vietā vai citur notikuša nelaiemes gadījuma dēļ vai jebkāda veida vai jebkādas izcelsmes slimības dēļ, tiesības uz apmaksātu, vismaz četras nedēļas ilgu ikgadēju atvaļinājumu nevar tikt ierobežotas.
- 31 No iepriekš minētā izriet, ka iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesības kopumā, it īpaši *Code du travail* L. 223-4. pantu, un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai tiktu nodrošināta pilnīga Direktīvas 2003/88 iedarbība un nonākts pie tās mērķim atbilstoša risinājuma, ir jāpārbauda, vai tā var šīs tiesības interpretēt tādā veidā, kas darba ņēmēja prombūtni nelaiemes gadījuma ceļā dēļ ļautu pielīdzināt vienam no gadījumiem, kas ir minēti šajā *Code du travail* pantā.
- 32 Ja šāda interpretācija nav iespējama, ir jāpārbauda, vai Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punktam ir tieša iedarbība un, vajadzības gadījumā, vai M. Domingesa var uz to atsaukties pret atbildētājām pamatlietā, it īpaši pret savu darba devēju, proti, *CICOA*, ievērojot to juridisko formu.
- 33 Šajā ziņā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka visos gadījumos, kad direktīvas noteikumi pēc to satura ir bez nosacījumiem un pietiekami precīzi, privātpersonām ir tiesības uz tiem atsaukties valsts tiesās pret valsti, ja tā nav transponējusi direktīvu noteiktajā termiņā valsts tiesībās vai arī ja tā ir veikusi nepareizu transpozīciju (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Pfeiffer* u.c., 103. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 34 Direktīvas 2003/88 7. pants atbilst šiem kritērijiem, jo tajā dalībvalstīm nepārprotami ir noteikts pienākums sasniegt precīzu rezultātu un tā piemērošana nav pakļauta nekādiem nosacījumiem attiecībā uz tajā noteikto principu, ka jebkuram darba ņēmējam ir jāsaņem apmaksāts, vismaz četras nedēļas ilgs ikgadējais atvaļinājums.
- 35 Pat ja Direktīvas 2003/88 7. pantā dalībvalstīm ir piešķirta zināma rīcības brīvība, tām pieņemot tajā paredzēto tiesību uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu iegūšanas un piešķiršanas noteikumus, tomēr šis apstāklis neietekmē šajā pantā paredzētā pienākuma precīzo un beznosacījuma raksturu. Šajā ziņā ir jāmin, ka Direktīvas 2003/88 7. pants neietilpst to minētās direktīvas normu skaitā, no kurām tās 17. pantā ir atļauts atkāpties. Tātad ir iespējams noteikt minimālo aizsardzību, kura katrā ziņā dalībvalstīm ir jāisteno atbilstoši šim 7. pantam (pēc analogijas skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Pfeiffer* u.c., 105. punkts).
- 36 Tā kā Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkts atbilst nosacījumiem, kas tiek prasīti tiešas iedarbības esamībai, turklāt ir jākonstatē, ka *CICOA*, viena no abām atbildētājām pamatlietā, kas ir M. Domingesas darba devēja, ir iestāde, kas darbojas sociālā nodrošinājuma jomā.
- 37 Ir taisnība, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus attiecībā uz privātpersonām un līdz ar to uz to nevar atsaukties, vērsties pret privātpersonām (skat. it īpaši 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā *C-91/92 Faccini Dori, Recueil*, I-3325. lpp., 20. punkts; 1996. gada 7. marta spriedumu lietā *C-192/94 El Corte Inglés, Recueil*, I-1281. lpp., 15. punkts, un iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Pfeiffer* u.c., 108. punkts, kā arī lietā *Kücükdeveci*, 46. punkts).
- 38 Tomēr ir jāatgādina, ka, ja privātpersonas var atsaukties uz direktīvu nevis pret privātpersonu, bet pret valsti, tās var to darīt neatkarīgi no tā, kādā statusā valsts rīkojas – kā darba devējs vai kā publiska iestāde. Abos gadījumos ir jāizvairās no tā, ka valsts varētu gūt priekšrocības no Savienības tiesību neievērošanas (skat. it īpaši 1986. gada 26. februāra spriedumu lietā *152/84 Marshall, Recueil*, 723. lpp., 49. punkts; 1990. gada 12. jūlija spriedumu lietā *C-188/89 Foster* u.c., *Recueil*, I-3313. lpp., 17. punkts, kā arī 2000. gada 14. septembra spriedumu lietā *C-343/98 Collino* un *Chiappero, Recueil*, I-6659. lpp., 22. punkts).
- 39 Tādējādi pie tādām organizācijām, attiecībā pret kurām var atsaukties uz direktīvas noteikumiem, kuriem var būt tieša iedarbība, pieder organizācija, kurai neatkarīgi no tās juridiskās formas ar publiskās iestādes aktu ir uzdots – minētajai iestādei īstenojot kontroli – sniegt pakalpojumus sabiedrības interesēs un kurai šajā sakarā ir plašākas pilnvaras salīdzinājumā ar tiesību normām, kas ir piemērojamas attiecībās starp privātpersonām (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Foster* u.c., 20. punkts, un lietā *Collino* un *Chiappero*, 23. punkts, kā arī 2007. gada 19. aprīļa spriedumu lietā *C-356/05 Farrell*, I-3067. lpp., 40. punkts).
- 40 Tātad valsts tiesai ir jāpārbauda, vai pret *CICOA* var atsaukties uz Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punktu.
- 41 Ja atbilde ir apstiprinoša, Direktīvas 2003/88 7. panta, kas atbilst nosacījumiem, kuri tiek prasīti tiešās iedarbības esamībai, sekas būtu tādas, ka valsts tiesai būtu jānoraida jebkura [tam] pretēja valsts tiesību norma.
- 42 Ja atbilde ir noliedzīga, ir jāatgādina, ka pat skaidra, precīza un beznosacījuma direktīvas norma, kuras mērķis ir privātpersonām piešķirt tiesības vai noteikt pienākumus, nav piemērojama pati par sevi strīdā starp privātpersonām (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pfeiffer* u.c., 109. punkts).
- 43 Šādā situācijā lietas dalībnieks, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, varētu tomēr atsaukties uz judikatūru, kas izriet no 1991. gada 19. novembra sprieduma apvienotajās lietās *C-6/90* un *C-9/90 Francovich* u.c. (*Recueil*, I-5357. lpp.), lai vajadzības gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem.

44 Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild:

- ka iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību kopumu, it īpaši *Code du travail* L. 223-4. pantu, un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai tiktu nodrošināta pilnīga Direktīvas 2003/88 7. panta iedarbība un nonākts pie risinājuma, kas atbilstu tās mērķim, ir jāpārbauda, vai tā šīs tiesības var interpretēt veidā, kas darba ņēmēja prombūtni nelaimes gadījuma ceļā dēļ ļautu pielīdzināt kādam no tiem gadījumiem, kas ir norādīti minētajā *Code du travail* pantā;
- ja šāda interpretācija nav iespējama, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai, ievērojot atbildētāju pamatlietā juridisko formu, pret tām var atsaukties uz Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkta tiešo iedarbību;
- ka, ja valsts tiesa nevar sasniegt Direktīvas 2003/88 7. pantā paredzēto rezultātu, lietas dalībnieks, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, var tomēr atsaukties uz iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Francovich* u.c., lai vajadzības gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem.

Par trešo jautājumu

- 45 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2003/88 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kurā atkarībā no iemesla, kādēļ darba ņēmējs ir bijis prombūtnē sakarā ar darbnespēju, ir paredzēts apmaksāts ikgadējais atvaļinājums, kas ir ilgāks vai vienāds ar minimālo šajā direktīvā garantēto četru nedēļu laikposmu.
- 46 Šajā ziņā ir jāatgādina, kā tas ir konstatēts šī sprieduma 30. punktā, ka Direktīvas 2003/88 7. pantā nav veikta nekāda nošķiršana atkarībā no iemesla, kādēļ darba ņēmējs ir bijis prombūtnē pareizi noformētas darbnespējas dēļ, jo jebkuram darba ņēmējam, kurš ir bijis darbnespējīgs nelaimes gadījuma dēļ, kas noticis darba vietā vai citur, vai jebkāda veida vai izcelsmes slimības dēļ, ir tiesības uz apmaksātu, vismaz četras nedēļas ilgu ikgadēju atvaļinājumu.
- 47 Tomēr, kā norāda gan ģenerāladvokāte savu secinājumu 178. punktā, gan Eiropas Komisija savos rakstveida apsvērumos, iepriekšējā punktā izdarītais konstatējums nenozīmē, ka Direktīvai 2003/88 ir pretrunā valsts tiesību normas, kurās paredzētas tiesības uz apmaksātu, par četrām nedēļām ilgāku ikgadējo atvaļinājumu, kurš tiek piešķirts saskaņā ar minētajās valsts tiesībās noteiktiem saņemšanas un piešķiršanas nosacījumiem.
- 48 No Direktīvas 2003/88 1. panta 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta, 7. panta 1. punkta un 15. panta skaidri izriet, ka tās mērķis ir noteikt minimālās drošības un veselības prasības darba laika organizēšanas jomā, neietekmējot dalībvalstu tiesības piemērot darba ņēmēju aizsardzībai labvēlīgākas valsts tiesību normas.
- 49 Tādējādi dalībvalstis ir tiesīgas noteikt, ka valsts tiesībās ir paredzētas tiesības uz dažāda ilguma apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu atkarībā no darba ņēmēja prombūtnes ar veselības stāvokli saistītā iemesla, ar nosacījumu, ka tas pārsniedz vai ir vienāds ar minētās direktīvas 7. pantā paredzēto minimālo četru nedēļu laikposmu.
- 50 No iepriekš minētā izriet, ka Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā atkarībā no darba ņēmēja prombūtnes sakarā ar darbnespēju iemesla ir paredzēts apmaksāts ikgadējais atvaļinājums, kas ir ilgāks vai vienāds ar minimālo šajā direktīvā garantēto četru nedēļu laikposmu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 51 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīvas 2003/88/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts tiesību normas vai prakse, kurās paredzēts, ka tiesības uz apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu ir atkarīgas no faktiski nostrādāta desmit dienu vai vienu mēnesi ilga darba laika atsaucē laikposmā;
- 2) iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību kopumu, it īpaši *Code du travail* L. 223-4. pantu, un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai tiktu nodrošināta pilnīga Direktīvas 2003/88 7. panta iedarbība un nonākts pie risinājuma, kas atbilstu tās mērķim, ir jāpārbauda, vai tā šīs tiesības var interpretēt veidā, kas darba ņēmēja prombūtni nelaiemes gadījuma ceļā dēļ ļautu pielīdzināt kādam no tiem gadījumiem, kas ir norādīti minētajā *Code du travail* pantā.

Ja šāda interpretācija nav iespējama, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai, ievērojot atbildētāju pamatlietā juridisko formu, pret tām var atsaukties uz Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkta tiešo iedarbību.

Ja valsts tiesa nevar sasniegt Direktīvas 2003/88 7. pantā paredzēto rezultātu, lietas dalībnieks, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, var tomēr atsaukties uz 1991. gada 19. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-6/90 un C-9/90 *Francovich* u.c., lai vajadzības gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem;

- 3) Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā atkarībā no darba ņēmēja prombūtnes sakarā ar darbnespēju iemesla ir paredzēts apmaksāts ikgadējais atvaļinājums, kas ir ilgāks vai vienāds ar minimālo šajā direktīvā garantēto četru nedēļu laikposmu.

[Paraksti]